

АКТУАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ О. ЗАХАРЕНКА У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Серед відомих вчених, педагогів та громадських діячів України вагоме місце займає педагогічна спадщина Олександра Антоновича Захаренка. Народився педагог-новатор в м. Кам'янка, 2 лютого 1937 р. Після закінчення школи навчався на фізико-математичному факультеті Черкаського державного педагогічного інституту (1959), після закінчення отримав призначення на роботу вчителя в село Сахнівку Корсунь-Шевченківського району Черкаської області, де розпочалась його педагогічна діяльність.

Метою даної статі є аналіз педагогічної спадщини О. Захаренка щодо педагогічної діяльності у сучасних умовах.

Аналізуючи останні дослідження можна помітити, що деякі аспекти доробку роботи та педагогічних поглядів О. Захаренка висвітлені у працях М. Вашуленко, Т. Довга, С. Захаренко, І. Зязюн, В. Кузь, А. Кузьмінський та інших.

О. Захаренко говорив, що істинний патріот починається з батьківської хати, любові до свого роду, до якого ти належний, з лелечого гнізда, яке примостилося на старенькій хаті або стовпі, що стоїть біля хати, що патріотами не народжуються, а стають у процесі становлення особистості. Він досліджував проблеми виховання молоді, тобто розглядав і розв'язував проблеми фізичного, морального, естетичного та трудового виховання.

В період сучасної трансформації українського суспільства роль родинного виховання зростає в геометричній прогресії. Педагог-новатор О. Захаренко добре розумів значення сім'ї і родини у становленні особистості молоді людини. «Немає дорожчого скарбу, який подарувала природа людині, ніж сім'я. Так! Дивовижний скарб. Не кожній людині він дається. Та й чи завжди він солодкий. Буває нудотний, з отрутою розчарувань, буває переповненим щастям кохання, взаєморозуміння» [1, с. 18].

О. Захаренко розглядав питання виховання, і він звернувся до засад, які дійшли до нас із глибин народної мудрості, досвіду попередників та стали для нього дороговказом для розв'язання постійних проблем виховання. Саме такі досвід презентує педагогічний колектив Сахнівської школи, яку згодом назвали Авторською школою Захаренка. Діяльність цієї школи була визначеною в усіх сферах навчально-виховного процесу, та особливу увагу було звернено на родинне виховання. Воно здійснювалося здебільшого на основі історично досвіду та концептуальних положень А.С. Макаренка та В.О. Сухомлинського про роль і місце сім'ї в моральному та духовному житті особистості, всебічному розвитку людини.

Він досліджував в багатьох працях важливу, особливо для сьогодення, ідею міцності сім'ї. О. Захаренко вважав, що міцна і щаслива сім'я, це та що не має таємниць, ділиться думками, а їх життя є насиченим всіма барвами. Він вважав, що сім'я, як хороша книга, якої знаєш зміст давно, але кожного разу ще і ще раз хочеться перечитати, бо кожного разу висвітлюються все нові і нові деталі, на які не звернув уваги попереднього разу.

О. Захаренко вважав одним із ключових положень у родинному вихованні поєднання турботи і вимогливості, адже ці складові є нероздільними й обов'язковими для ефективного виховного впливу на дитину. Також, він зазначав, що потрібно поважати дитину, і так, щоб вона бачила це. Потрібно звертатися до дитини, як до рівної людини, крім того, він зауважив, що ніщо не принижує особистість так, як підвищення голосу, а кричати на дитину це, взагалі, споріднено злочину. Він говорив: «Вчитель - це лікар, до якого дитина приходять полікувати душу. А той – кричить!?» [2, с. 11].

Основною ідеєю педагога-новатора є шлях до знань не з примусу, а через зацікавленість дітей. Він говорив у практиці про гармонійні і гуманні взаємозв'язки між дорослими і дітьми, вчителем та учнями. Відносини між двома сторонами навчального процесу повинні бути суб'єкт-суб'єктними. Це є дуже важливо, адже втілення і розвиток ідеї є перспективним.

Повага до старших була пріоритетною ідеєю О. Захаренка, адже з покоління в покоління передаються моральні цінності, а першопочатком є відносини між батьками та старшим поколінням.

Педагог-новатор розглядав і розв'язував найбільш актуальні проблеми фізичного, морального, трудового та естетичного виховання. Під час вивчення цих проблем, він розуміє про необхідність об'єднання зусиль сім'ї, школи та громадськості. Він наголошував на пріоритеті родинного виховання і не дивно, що на одній з радіо лінійок він говорив: «З дитинства, з школи і домашньої оселі розпочинається прекрасне, розквітає пелюстками доброти і щедрості людська душа! Робіть все з нею... Не халтурте. І Вас поважатимуть і любитимуть люди. Критерії душевності такі ж вічні, як і інші загальнолюдські цінності» [1, с. 15].

Хоча О. Захаренко приділяв багато уваги моральному світові дитини, проте на першому місці була турбота про здоров'я дитини, яке оцінюєш лише коли втрапиш його. Він закликав суспільство боротися за збереження та зміцнення здоров'я дітям при будь-яких обставинах.

О. Захаренко працював директором Сахнівської школи, яка була яскравим прикладом його педагогічної системи знаходилась в с. Сахнівка Корсунь-Шевченківського району Черкаської області, і в ній він приділяв увагу патріотичному та родинному вихованні, проблемам фізичного, морального, трудового та естетичного виховання.

За час своєї трудової діяльності він мав почесні звання: Заслуженого учителя УРСР (1974), почесне звання «Народний учитель СРСР» (1983), нагороджений орденом Знак Пошани (1971), а також обирався депутатом різних рівнів від сільської ради до Верховної Ради СРСР (1986-1991) і був призначеним академіком-засновником Академії педагогічних наук України (1992).

О. Захаренко є автором близько 350 праць, лише з педагогіки. Найвідомішими є – «210 шкільних лінійок», «Школа над Россю», «Академік із Сахнівки», «Енциклопедія шкільного роду».

Підводячи підсумки ми бачимо, що педагог-новатор приділяв велике місце сім'ї в розвитку та вихованні дитини, проблемам фізичного, морального, естетичного та трудового виховання.

Таким чином, педагогічна спадщина педагога-новатора О.А. Захаренка є актуальною на сьогоднішній день. Тому що розглядаються його педагогічні погляди та

праці. О.А. Захаренко вніс великий внесок у педагогічну діяльність в історії українського народу. Його погляди на родинне, моральне, трудове виховання мають науково-практичне значення на сучасному етапі реформування освіти в Україні.

Список використаної літератури

1. 210 шкільних лінійок. Загальношкільні лінійки, проведені в сільській школі протягом 1998-2000 років: Метод. посіб. / О.А. Захаренко, С.О. Захаренко. – Сахнівка: б.в., 2002. – 295 с.
2. *Захаренко О. А.* Виступ на педагогічній нараді «Деякі поради щодо формування учнів загальнолюдських цінностей», с. Сахнівка Корсунь-Шевченківського району Черкаської області, Україна. – 1999 / Приватний архів родини Захаренків. – С. 122.

Олена Одинець

ПРОСВІТНИЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОЛЕКСАНДРА ПОТЕБНІ У ХАРКІВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Вища освіта, як провідний чинник формування майбутнього фахівця, відіграє універсальну роль у розвитку і розбудові сучасного суспільства. Формуючи творців матеріальної, політичної та духовної культури система вищої освіти опосередковано визначає рівень та напрями розвитку країни, і від того, наскільки оптимально й ефективно вирішуються ці завдання, залежить майбутнє нації. Тому модернізація системи вищої освіти в Україні в умовах глобалізації пов'язується, насамперед, із забезпеченням її якості на основі поєднання вітчизняних традицій та європейських інновацій.

У зв'язку з цим звернення до науково-педагогічної спадщини видатних науковців, що є невичерпним джерелом навчально-виховного процесу вищої школи, дозволяє віднайти витоки провідних науково-педагогічних ідей сучасності, формувати професійну культуру майбутніх фахівців. Саме такою є постать видатного українського вченого-мовознавця, педагога Олександра Опанасовича Потебні (1835-1891 рр.), науково-педагогічна спадщина якого містить надзвичайно багато цінних теоретичних і практичних положень, які лягли в основу його професійно-педагогічної діяльності.

Аналіз наукових джерел дозволяє стверджувати, що творча спадщина О. Потебні знаходиться в полі зору дослідників як минулого так і сучасності. Так, у 1886 р. у газеті «Киевская старина» було опубліковано статтю М. Сумцова «О научном изучении колядок», в якій автор відзначив внесок О. Потебні у вивчення «малорусского языка и народной словесности». У циклі статей під назвою «Современная малорусская этнография» М. Сумцов розкрив значення творчого доробку вченого-мовознавця у становленні наукового українознавства.

У 1890-1900-х роках виходять нові праці присвячені творчості й науковій спадщині О. Потебні – це роботи А. Будиловича, Е. Вольтера, В. Лиманського, Б. Ляпунова та ін. У 1892 р. Харківське історико-філологічне товариство видало